GÂND ȘI FAPTĂ LEGIONARĂ

I

COLECȚIA DACOROMANIA

Depósito Legal: M. 12.529 - 1962

GRÁFICAS BENZAL. - Virtudes, 7. - MADRID

CRUCILE DE PE MUNTELE PIETROSU

Pe la finele lunii Mai 1934 ne găseam în tabăra de pe Rarău cam optzeci de legionari, la clădirea «Casei de odihnă pentru bolnavi».

Lucram sub conducerea Căpitanului, după un plan stabilit de el, care ne împărţise în echipe pentru şantier, pentru bârne, pentru piatră, etc.

In mod obişnuit, de Sâmbătă după orele douăsprezece, uneori şi mai degrabă, până Luni dimineaţă eram liberi. Fiecare individual îşi vedea de curăţenie, se retrăgea pentru meditaţie, lua parte la slujbele dela Schit, îşi complecta educaţia pe urma învăţămintelor şi istorisirilor din pauzele în cursul lucrului; iar spre seară apăream toţi le şedinţă comună.

Intr'o astfel de după-amiază ni s'a spus că a doua zi în zori să ne adunăm în ograda Schitului Rarău, rămânând pe loc acei desemnaţi cu serviciile curente, după rânduiala taberei.

Astfel în dimineaţa din ziua următoare, Duminecă, ne-am deşteptat la glasul prelung al unui corn, ce s'a repetat de câteva ori în unde cu ecouri multiple între acele trei înălţimi din preajma Schitului, îmbrăcate din talpă până în creştet în verdele bradului serafic. In mai putin de 15 minute stam în faţa Căpitanului. Era tocmai timpul când noaptea se găsea pe picior de plecare şi ziua era gata să-şi facă intrarea.

Fără nici o vorbă, plecăm după el şi, trecând de poartă, luăm pas de fugă spre satul Chiril. Ajunşi în vale, continuăm încetinel şi respirăm adânc. Simţeam cum toată răcoarea munţilor se lăsase ca o binecuvântare peste noi. De pe pârâul Chiril ceaţa se ridică în pale uriaşe. Din depărtări începe să ne mângâe câteva raze, săgeţi de aur, ale soarelui înfundat după creste de munţi.

Suntem la malul Bistriţei. E rece. Valurile de apă bulbucesc, când mai zgomotos, când mai domol, alungându-se unele pe altele într'o goană neregulată.

Apucăm la stânga spre satul Crucea.

Despre ce avea să fie în dimineaţa aceasta, ştiau numai câţiva. Un meşter lemnar din sat ne-a fost lucrat în cursul săptămânii nouă cruci destinate să cinstească memoria celor căzuţi în prigoana din 1933-1934. Una dintre ele, de aceeaşi formă, era mai mare, mai grea, întru amintirea lui Sterie Ciumeti; celelalte toate la fel.

De Sâmbătă seara au fost trecute peste apă şi ne aşteptau la poalele muntelui Pietrosu, în vârful căruia aveam să le aşezăm ca să dăinuiască acolo, în singurătatea misterioasă a naturii, semn de pătimire creştină.

La locul vadului întâlnim pe cei doi ţărani din Crucea, cari fuseseră tocmiţi din vreme, să ne fie călăuză spre culme. Bistriţa venise mare peste noapte, şi era lată; noi mulţi şi o singură luntre, lucrată destul de primitiv din trunchiul unui brad voinic.

Căpitanul judecând situaţia, a socotit că pierdem mult timp ca să trecem pe rând, câte trei sau chiar cinci odată; apoi e mare nesiguranţă, şi primejdie. Atunci ne-a sfătuit să ne luăm de mâini şi să formăm un lanţ; el se aşează în cap, avându-l la dreapta pe studentul Alexandru Morariu, iar Radu Mironovici face încheierea, ultima verigă. Imbrăcaţi cum ne găseam şi prinşi voiniceşte unul de altul intrăm în apă cu faţa spre valuri şi bâjbâind fundul cu picioarele, ieşim teferi pe malul drept după câteva minute bune. Cei doi ţărani au trecut cu luntrea, pe care a înapoit-o la locul ei un al treilea, care se întâmplase să fie pe acolo.

În bătaia soarelui ce se ridica dintre vârfuri de munţi, ne-am stors hainele şi ne-am uşurat bocancii de apă, cât s'a putut, odihnindu-ne apoi un pic pe pajiştea verde dintre râu şi munte.

După acest scurt popas, ajungem să luăm crucile în spate şi muntele Pietrosu în piept.
Cei peste şasezeci de legionari, urmând călăuzele, se înşiruie într'o tăcere desăvârşită pe singura cărare cu foarte puţine ocolişuri ce urcă în pripor chiar de jos.

Crucile le ducem cu schimbul; cea mare o mişcăm încet, câte doi sau trei, după putere. Inlocuitorii sar la datorie din sfert în sfert de oră; şi chiar mai degrabă, unde este nevoie.

Soarele începe să ardă cu toată puterea. Brazii ce ne acopăr pe ici şi colo cu umbra lor încep să se rărească, şi după un timp rămân în urmă. Nici o adiere de vânt. Piatra pe care călcăm e fierbinte. Căldura ne stoarce broboane de sudori. Inaintarea e tot mai anevoioasă. În faţa noastră numai tufe şi arbuşti; iar din loc în loc dăm peste câte un brad izolat trântit la pământ, care a rezistat cândva cu fălnicie multor furtuni în rariştea de pe coastă. Pe cale izvoare nu sunt; decât unul aproape de vârf, sărac şi neîngrijit.

După trecere de vreme grea am ajuns la el. Poposim între acei câţiva copăcei slăbănogi, răsăriţi dintre pietrele ce le servesc mai mult de razim decât de hrană. Din apa izvorului abia avem cu ce să ne umezim gurile arse de căldură şi de oboseală. Imprăştiaţi cum ne-am pomenit, căutăm o palmă de umbră şi ne întindem pe povârnişul muntelui cu faţa în sus şi, la propunerea Căpitanului, cu capul la vale, ca să se odihnească picioarele ce mai aveau mult de străbătut.

După o jumătate de oră suntem din nou în mişcare. Cărarea devine din ce în ce mai nevăzută până dispare cu totul. Panta s'a priporit deabinelea şi vârful Pietrosului ne amăgeşte că este pe-aproape. Inspre el apucăm fiecare pe unde se poate, prin sihlă şi ierbărie până la brâu sau peste covorul de muşchi, în care scapi picioarele până la genunchi, depăşind cu anevoie bolovanii colţuroşi, unul câte unul.

Pe această distanţă, dela izvor în sus, Căpitanul ia în spate crucea mare; Radu Mironovici, Nicoleta Nicolicescu şi alţi câţiva crucile mici. Cei mulţi înaintează cu desaga gândurilor. Fiecare pas e un efort.

Din întâmplare sunt în urma Căpitanului, la câţiva paşi. Pot să-l privesc din apropiere, uitându-mă şi în jos pe unde să-mi sprijin picioarele. Era obosit cum eram toţi. Mişcându-ne în sus, uitām de măreţia cadrului. Se făcea că şi noi dispăruserăm cu totul, rămânând el singur, omul cu crucea în spate ce-o poartă pe a Neamului întreg.

O privelişte unică în viaţă, care te cutremură, te luminează, te transformă.

Dela un timp, la unul din popasurile dese şi scurte, cineva se apropie şi-i cere pardesiul ca să-i mai uşureze mersul, dar el continuă fără cel mai mic gest cu capul aplecat în jos şi îndreptat spre stânga. Tăcerea e complectă.

Figura lui de bronz, chipul suprauman învăluit în fiorii trăirilor adânci mi-a rămas întipărit ca o icoană de legendă. Părul umed de sudoare i-a căzut în desordine peste fruntea înrourată. Albastrul cerului din ochi s'a înourat. Faţa suptă de-o mare durere, mai arsă sub dogoarea soarelui din acea dimineaţă, era numai apă. Trupul întreg i s'a încovoiat sub povara din spate şi de mersul greu pe povârniş.

Căpitanul urca spre vârf cu gândurile şi suferinţa lui, cu tot trecutul brăzdat de-o voinţă de fier, cu întreg viitorul din faţă, descifrând poate în sinea sa când ura nepotolită a duşmanilor, când dragostea în creştere a Neamului. Urca în aceste momente el singur, sub privirile care-l întovărăşeau discret din toate părţile în liniştea maiestoasă de acolo.

Ce semn a stat în preajmă, gândind să ia această iniţiativă, dincolo de închinare în faţa morţilor? Ce viziune i-a fulgerat mintea, acea minte aşezată, echilibrată, genială? A fost drum de lumină sau întunerec de noapte?

Au fost necazurile îngrămădite din prigoanele de ieri? S'a ivit grija pentru ce va urma de acum înainte? A văzut un moment zorile biruinţei? A intuit o clipă urgia duşmană deslănţuită cu furie nebună? Şi-a dat seama că ar putea să înfrunte şi procedeie de justiţie mascată? A simţit tăria durerilor din teroarea ce avea să fie drămuită cu cinism de brute şi inconştienţi prin închisorile Jilavei, Doftanei, Râmnicului?...

In anii lui puţini n'a încetat să predice, să facă bine, să ne pilduiască cu blândeţe şi seninătate; să ne înveţe cum se apără o credinţă, odată răsărită din sămânţa bună a sămănătorului; să ne arate cum se proiectează forţa ei; să ne îndemne la perseverare pe drumul către biruinţă, ce nu oricui îi este dat s'o vadă; pentrucă nimeni nu s'a născut ca să trăiască un număr nu ştiu cât de ani, cum spune Ion I. Moţa sau «neputând învinge în viaţă fiind, vom învinge murind», anticipează Căpitanul...

Suntem sus, sub mantia azurie şi curată a eternităţii, pe tăpşanul cu pietre desfăcute de vremea de milenii din stâncile ce vor fi format vârful uriaş al Pietrosului. Perspectiva, minune de frumoasă, se pierde la depărtări într'o ceaţă albită de fierbinţeala soarelui. Răcoarea dela înălţime şi undele plăcute ale unui vânt pribeag ne usucă feţele îmbrobonate şi ne svântează trupurile umede.

După aşezarea crucilor urmează un program scurt, ce se termină, într'o atmosferă de emoţie generală, cu imnul legionarilor căzuţi.

Aşa s'a împlinit în acea zi un act măreţ, pornit din gândul pentru frumos, pe calea grea a adevărului, spre împlinirea binelui.

Poate, ca manifestare, ca formă, să pară un fapt divers, dar pe traiectoria vieţii Căpitanului, a Mişcării Legionare, a tragediei de azi a Neamului romănesc, această zi, a crucilor purtate din satul Crucea de pe Bistriţa până în vârf de munte, este de-o profundă semnificaţie prin tot ce s'a întâmplat.

* * *

Acele nouă cruci înfipte cu nădejde între pietrele din vârful Pietrosului, pe unde foarte rar calcă picior de om, le-am găsit sfărmate încă în acea toamnă. Din informaţii dela ciobani şi ţărani, lucrători la pădure, jandarmii stăpânirii au trecut pe acolo cu ordin să le dărâme; şi le-au- dărâmat.

Ion Herghelegiu, avocat şi şeful partidului «Totul pentru Ţară» din judeţul Neamţ, a lucrat altele într'un atelier din Piatra, mai mari, mai solide, mai frumoase. Le-a transportat şi le-a urcat cu

sania cu patru boi pe alt versant al muntelui. Sus au muncit două zile o echipă de legionari pietreni și țărani din vecinătate. Le-au îngropat adânc între pietre și le-au rezemat cu toată grija, ca să inspire respect chiar și omului fără Dumnezeu. Dar acesta n'a avut inimă nici de data aceasta. A trimis iarăși jandarmii ca să le taie; și le-au tăiat; cum au procedat și prin alte regiuni cu troițele dela margine de drum; su acea lucrată în lemn de stejar, un monument de artă dela Mănăstirea Putna, așezată, din precauție ca să nu fie batjocorită, în grădina particulară a unui țăran, pe drum spre Mormântul lui Ștefan cel Mare; cum au distrus crucea din Grădina Publică dela Cernăuți, lucrată în piatră și ridicată în amintirea studentului Gheorghe Gligor de intelectualii, studenții și muncitorii cernăuțeni prin râvna neobosită a profesorului Constantin Țopa.

* * *

Faptul din acea Duminecă de Mai 1934 ne apropie în mod imperativ de data când s'a petrecut moartea năprasnică, ce curând va împlini un pătrar de veac. Gândul se încumetă să facă legătura între lumina de atunci și noaptea cu ceață, în care s'a prelins sângele morții pentru viața cea fără de sfârșit; și precum ea ne-a zguduit pe noi, va înfiora și generațiile viitoare cât timp va fi să lucească steaua învățăturii legionare.

Dacă nedreaptă a fost prigoana contra Căpitanului, începând din anul 1919; dacă satanică a fost înscenarea cu arestarea și cu acele două condamnări fără nici o bază juridică din primăvara anului 1938; apoi oribilă este plăsmuirea de către forțele oculte a planului de a-i curma firul vieții într'un mod atât de crud și hoțesc. Însăși organele oficiale ale Statului au fost poruncite cu execuția bestială, din ordinul guvernului asasin, în înțelegere, cu aprobarea și sub protecția acelui tiran și om stricat, care a fost din nenorocire rege al României.

PE CĂILE ÎNTUNECOASE DE ASTĂZI

«Bate vântul peste ape,
Trece timpul greu...
Noi mereu te plângem»... Căpitane,
Iar tu, viu mereu în inima și gândurile noastre,
ne îndrumezi, ca și altădată, oră de oră, pe căile întunecoase
de astăzi, ca să nu ne rătăcim, să nu ne pierdem...

Cu lacrimile noastre vărsate din acel ceas, când ni s'a comunicat fărădelegea săvârșită asupra trupului tău frumos, ne strecurăm prin lume nu cu slăbiciune, nici cu resemnare ci cu hotărârea dintâi și cu focul credinței deapururi.

Infruntăm la nesfârșit atacurile din toate părțile ale mișeilor date contra fundamentului spiritual al Neamului, ce l-ai întărit și înălțat prin lupta ta de erou și moartea ta de martir.

Lucrarea ce-și are pornirea în pădurea Dobrina din codrul Tigheciului, continuată pe tot cuprinsul țării pentru setea de dreptate, n'a avut nicidecum caracterul de revoluție în sensul răsturnării

ordinei în stat, precum ţi-au calificat-o duşmanii; pentrucă de la nimeni şi de nicăieri nu ne-am însuşit vreo technică revoluţionară; pentrucă tu, Căpitane, ai urmărit numai acea «mare înoire sufletească», acea măreaţă «revoluţie spirituală a poporului întreg».

Ne-ai învăţat că «biruinţa pe care noi o aşteptăm este atât de mare, atât de luminoasă, încât niciodată nu vom admite ca ea să fie înlocuită cu o biruinţă ieftină şi trecătoare născută din complot sau lovitură de stat; pentrucă Mişcarea Legionară nu poate birui decât odată cu desăvârşirea unui proces de conştiinţă a Naţiunei române».

«Când acest proces va cuprinde pe majoritatea Românilor şi se va desăvârşi, biruinţa va veni atunci automat, fără comploturi şi fără lovituri de stat.»

Plecând dela această statornicire a unui principiu de fond, ne-ai îndemnat întotdeauna la linişte, la respectul legilor, la purtare amabilă cu autorităţile, precum a spus şi Isus Christos, «să dăm Cezarului ce sunt ale Cezarului şi lui Dumnezeu ce sunt ale lui Dumnezeu».

Iar, «dacă am fi noi sau familiile noastre bruscaţi sau maltrataţi cu calm şi seninătate să spunem: «Doamne, pentru biruinţa Legiunii învredniceşte-ne şi pe noi de orice suferinţă şi de o moarte ca a lui Moţa şi Marin».

Ne-ai fost, Căpitane, pildă şi îndrumător, ne-ai fost prieten şi învăţător, ne-ai apreciat lucrările şi ne-ai dojenit greşelile. Ai fost nădejdea Neamului Românesc.

Dar tâlharilor nu le-ai fost pe plac; au văzut ce mare piedică le stai în calea hoţiilor, a necinstei şi a nelegiurii lor. Atunci s'au aşezat la pândă. Ascunşi de lume au ţinut sfaturi prin subterane şi alcovuri, au ţesut intrigi, au lansat calomnii; în cele din urmă au hotărît să te prindă. Slugile lor te-au urmărit; ele te-au prins şi te-au predat legat chiar înspre săptămâna patimilor. De aci înainte ei vin cu falsificări şi cu aţâţarea spiritelor; începe teroarea; se face judecarea unui simulacru de proces; te condamnă fără nici un temei, fie el cât de neînsemnat. Pentru toţi legionarii se deschid porţile lagărelor. In inima acestora şi în inima celor fără număr nelegionari s'a strecurat din momentul întemniţării tale grija că nu le vei mai scăpa din mâini, că te vor ascunde ca pe o pradă de mare preţ sub toate lacătele orânduite, că te vor ţine chezăşie, te vor umili, te vor tortura...

Cu cât trecea timpul aceste presupuneri ni se întăreau şi amintirea acelei zile, cu patru ani în urmă, când ai purtat crucea spre vârful Pietrosului, revenea tot mai mult. De aceea toată strădania noastră, a celor din lagărele dela Dragomirna, Bistriţa, Miercurea Ciucului şi Vaslui a fost să te cruţăm, să te apărăm în mod indirect prin comportamentul nostru, să nu provocăm, să suferim şi aminte să ne fie Moţa şi Marin.

Nu cunoşteam atunci consemnul de linişte dat de tine, Căpitane. Dar instinctul pentru situaţia creată de tâlhari şi sentimentul răspunderii ne povăţuiau să nu le dăm prilej de răzbunare, să n'aibă nici un motiv pentru moartea ce ţi-o pregăteau în taină. Sau... Cine ştie?... Gândul ne purta în iluzia că şi tâlharului celui mai crunt ar putea să-i vie pe neaşteptate, o clipă, luciditatea, momentul raţiunei normale, privind albul de crin al nevinovăţiei.

Dacă în general ne-am menţinut în ordine cu toate provocările ticluite de temniceri la poruncă de sus, s'au făcut şi greşeli în lagăre, dar mai ales în afară. Le mărturisim şi ne căim.

In ceasurile de plâns şi rugăciune te implorăm, Căpitane, să nu-ţi întorci faţa dela noi ci priveşte-ne starea în care ne găsim: împrăştiaţi pe toată faţa pământului sau în Ţară scrâşnind sub cnutul ucigător al duşmanului, pus în slujba cotropitorului.

Vezi-ne felul cum umblăm şi duhul în care trăim.

Priveşte şi ne judecă cu acea obiectivitate, care ţi-a întovărăşit lumina credinţei în drumul vieţii.

Caută dacă suntem pe linia ce ai trasat-o, când ne-ai lăsat şi cuvânt, că nici duşmanului să nu-i facem vreo nedeptate.

Judecă-ne cu «dragostea aplicată, ce înseamnează, cum ai spus, pace în suflete, în societate, în lume».

Ai suferit prigoane, ai purtat crucea, ai îndurat martiriu, ne eşti Căpitan. Condamnă sau absolvă, căci noi nu putem fi încă judecători în propria noastră cauză.

VASILE IASINSCHI

13 Septembrie 1962.